

FACIT: TENTAMEN I C/OFF. EKONOMI FREDAGEN 6 MAJ 2017

1.
 - a. Ja. Tavlör är icke-exkluderande eftersom Sara och Albin bor ihop, och om någon av dem skulle börja stänga ute den andra från köket skulle detta nog vara slutet för samboskapet. Tavlör är också icke-rivaliserande eftersom båda kan titta på tavlorna samtidigt utan att upplevelsen för den andra förminskas.
 - b. Summera ihop priserna som en funktion av kvantiteten. $Q = 10$.
 - c. Stoppa in kvantiteten $Q = 10$ i vardera efterfrågekurvor: andel(sara) $\approx 0,56$, och andel(albin) $\approx 0,44$
 - d. Free-rider problemet! Om Albin frågar Sara hur mycket hon värderar tavlör kan hon ange att hon värderar tavlorna lägre än hon i verkligheten gör för att minska sina egna kostnader. Hon kommer att försöka åka snålskjuts på Albin, som kan tänkas försöka sig på samma taktik. I slutändan kommer antalet uppsatta tavlör att vara lägre än det pareto-effektiva utfallet.
2.
 - a. Rita figur. Med 6 € kan Kim köpa maximalt antingen 24 chokladbitar eller 24 cigaretter. Indifferenskurvan ska tangera budgetlinjen vid 10 cigaretter och 14 chokladbitar.
 - b. Efter skatt kan Kim köpa maximalt antingen 24 chokladbitar eller 10 cigaretter. Efter-skattpriset på cigaretter är 0,60 €. Den nya indifferenskurvan ska tangera den nya budgetlinjen vid 12 chokladbitar och 5 cigaretter.
 - c. Den nya linjen som är parallell med den första budgetrestriktionen använder vi för att beräkna den ekvivalenta variationen. Eftersom den skär axlarna vid 16 cigaretter respektive chokladbitar kan vi beräkna den ekvivalenta variationen enligt följande: $24 - 16 = 8$, och $8 \times 0,25 = 2$. Det vill säga, den ekvivalenta variationen, EV , är 2 €. Skattens intäkt, T , är $0,35 \times 5 = 1,75$ €.
Överskottsbörda, $ÖB$, beräknas enligt $ÖB = EV - T$, det vill säga $ÖB = 2 - 1,75 = 0,25$ €.
 - d. Den parallella linjen kan betraktas som den klumpsummeskatt som motsvarar förändringen i nytta för individen om varuskatten införs. Klumpsummeskatten resulterar dock inte i någon överskottsbörda.
3.
 - a. Tvåtoppiga preferenser innebär att det finns en punkt i nyttofunktionen där nyttan av politiken börjar öka igen samtidigt som man rör sig bort från den högst rangordnade politiken. Det finns alltså en dimension längs med vilken man kan ordna politiken enligt mer eller mindre av en viss aspekt, och det finns en politik A som ger högre nytta än politik B trots att politik B ligger närmare favoritpolitiken C. Motsatsen är entoppiga preferenser, då nyttan alltid blir successivt lägre ju längre man kommer från favoritpolitiken. Både Typ 1 och typ 3 har tvåtoppiga preferenser.
 - b. Politikerna kommer båda att föreslå 200 kvm om de båda två endast är intresserade av att vinna makten, och om deras vallöften är trovärdiga. 70 procent av befolkningen har rangordnat 200 kvm högst, vilket inkluderar medianväljaren (50:e percentilen). Trots att vi har två grupper i samhället med tvåtoppiga preferenser får vi ändå ett stabilt utfall, och anledningen till detta är att preferenserna var tillräckligt homogena (se Arrow).
 - c. I välfärdsekonomiska teorier gör man en förenkling när man antar en godartad samhällsplanerare. I själva verket kan politikernas egna preferenser och motivation behöva modelleras! Om politiker endast vill ha makt kan de komma att föreslå och implementera medianväljarens politik, vilken inte alls behöver vara den politik som maximerar den sociala välfärdsfunktionen. De kan också välja att implementera den politiken de själv gillar, de kan stoppa

pengar rakt i egen ficka (korruption) eller låta sig köpas av särintressen. Politiker kan också vara inkompetenta och ta beslut med hjälp av bristande information. Man kan även argumentera att sociala välfärdsfunktioner kan vara svåra att hitta.

4. a. Rita figur. Budgetlinjen når axeln C_1 vid 100 000 kr eftersom Alex har möjlighet att låna från period 2 till 6,5 procents ränta: $C_1 = 82000 + \frac{19170}{1,065} = 100000$. På motsvarande sätt når budgetlinjen axeln C_2 vid 106 500 kr eftersom Alex kan välja att spara hela inkomsten i C_1 till nästa period: $C_2 = 19170 + 82000 \times 1,065 = 106\,500$ kr.

Vi vet att Alex väljer att spara 40 000 kr i första perioden, det vill säga indifferenskurvan tangerar budgetlinjen vid 42 000 kr i C_1 . Med ränteintäkterna blir detta $40000 \times 1,065 = 42600$ kr, vilket tillsammans med inkomsten i C_2 är $19170 + 42600 = 61770$, det vill säga indifferenskurvan tangerar C_2 vid 61 770 kr.

- b. Med en skatt på 50 procent på ränteintäkterna gör vi motsvarande beräkning. Nettoräntan är nu 3,25 procent, och budgetlinjen når C_2 vid $19170 + 82000 \times 1,0325 = 103\,835$ kr. C_1 är oförändrad, och budgetlinjen har därmed en kink vid 82 000 kr i C_1 .

Alex sparar fortfarande 40 000 kr i period C_1 . Vi vet att substitutions- och inkomsteffekterna tar ut varandra. Indifferenskurvan kommer således fortfarande att tangera budgetlinjen i C_1 vid 42 000 kr. I period C_2 tangeras linjen vid 60 470 kr, vilket beräknas enligt $C_2 = 19170 + 40000 \times 1,0325 = 60\,470$ kr.

5. a. Förutom att alla individer ges samma vikt och är oberoende av varandra, bygger slutsatsen på följande tre antaganden:

(1) Total inkomst i samhället är konstant.

(2) Sjunkande marginalnytta av inkomst.

(3) Alla individer har en identisk nyttofunktion som endast beror på inkomst.

(1) är sannolikt inte uppfyllt eftersom samhällets inkomst beror på val och incitament. (2) är eventuellt uppfyllt. Vid högre inkomst kan man tänka sig att marginalnyttan av inkomst är minskande. (3) är sannolikt inte uppfyllt. Individer har förmodligen inte likadana nyttofunktioner, och beror troligen även på andra saker än inkomst.

Att alla individer ska ges samma vikt och betraktas som oberoende av varandra är en ideologisk fråga.

- b. Den Rawlsianska välfärdsfunktionen fokuserar på att maximera nyttan för den individ som har lägst nytta, och bryr sig inte om inkomstfördelningen i övrigt. Den kan leda till en helt jämn inkomstfördelning så länge inte avsteg från detta förbättrar nyttan för denna individ. Den Rawlsianska välfärdsfunktionen kan formellt skrivas

$$W = \max[\min(U_1, U_2, \dots, U_n)].$$

- c. En inkomstfördelningsprincip som alla bör kunna acceptera är en *paretoeffektiv inkomstomfördelning*. Den innebär att åtminstone någon får det bättre medan ingen får det sämre. Det är emellertid svårt i praktiken att bedöma vad som skulle kunna vara en paretoeffektiv omfördelning. Man kan argumentera för att en jämn inkomstomfördelning är en kollektiv vara eller kan motiveras av altruism, men det är inte svårt att finna motargument för att så inte är fallet.

- d. Den här frågan har många "rätta" svar. Man kan diskutera till exempel *commodity egalitarianism*, horisontell och vertikal rättvisa, utfall vs. förutsättningar samt diskussion om incitament.

Man kan anse att individer har rätt till konsumtion av vissa varor, som vatten och skola. Man kan även mena att inkomstjämlighet i sig är fel, oavsett inkomstnivån den resulterar i.

Det är viktigt att fundera kring utfall och förutsättningar. En stor del av den politiska diskussionen handlar om vad som är *rättvist*, där vissa fokuserar på jämlighet i förutsättningar, medan andra fokuserar på jämlighet i utfall.

6. (1) Grundskoleutbildning: Lokal nivå är bra om det finns varierande lokala preferenser för utbildning, dessutom finns det lokal kännedom om förutsättningarna att bedriva utbildning. Det kan dock finnas nationella mål med utbildning som man vill uppnå, t.ex. att alla i hela landet ska ha rätt till liknande kvalitet på utbildningen. Det kan då bli aktuellt att införa (matchat) statsbidrag om den lokala nivån har varierande förutsättningar att finansiera utbildning (horisontellt fiskalt gap), samtidigt som den centrala nivån har en större skattebas och bättre möjligheter att ordna med finansiering (vertikalt finansiellt gap). Dessutom har utbildning positiva externaliteter både inom den lokala nivån och över gränserna, och nivån på utbildning kan därför behöva stärkas från centralt håll. Övriga fördelar med decentraliserat tillhandahållande av utbildning: konkurrens, nytänkande och lärande mellan lokala nivåer. En annan nackdel med decentralisering som kan nämnas är att man går miste om eventuella stordriftsfördelar och möjligtvis ett mera kompetent ledarskap.
 - (2) Försörjningsstöd: Det kan finnas både lokala och centrala preferenser även för försörjningsstöd, t.ex. att det finns nationella mål vad gäller det sociala skyddsnätet. Något man måste tänka på här är att man riskerar ett race-to-the-bottom om lokala nivåer får sätta sina egna nivåer för försörjningsstödet. Detta kan betyda att den centrala nivån måste sätta miniminivåer som de lokala nivåerna inte får underskrida. Om finansieringen av försörjningsstöd faller på den lokala nivån kommer lokala företrädare att ha intresse av att hålla sysselsättningen hög, vilket de kan anses ha bäst förutsättningar för med tanke på den lokala kännedomen om infrastruktur och näringsliv.
7. a. De olika typer av skatteundandragande vi talar om är skatteflykt och skatteplanering. Skatteflykt är olagligt och innebär helt enkelt att man bryter mot lagen i syfte att inte betala någon (eller lägre) skatt. Skatteplanering, å andra sidan, är lagligt, och innebär att man studerar skattesystemets konstruktion för att minimera den andel som man behöver betala i skatt.
 - b. Modellen vi fokuserar på behandlar specifikt skatteflykt. De faktorer som ingår i denna enkla modell är
 - Skattesats.
 - Sannolikhet att bli påkommen.
 - Straffet om man blir påkommen.

Skattesatsen ökar skattefusket, medan sannolikheten att bli påkommen samt straffet minskar skattefusket. Modellen tar emellertid inte hänsyn till exempelvis psykiskt lidande av att fuska, vilket i det här fallet gör att modellen i det här enkla fallet skulle överskatta skattefusket.